

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

9 februarie 2012 *

„Trimitere preliminară — Apropierea legislațiilor — Proprietate intelectuală — Drept de autor și drepturi conexe — Directivele 93/83/CEE, 2001/29/CE, 2006/115/CE și 2006/116/CE — Repartizarea drepturilor de exploatare a unei opere cinematografice, pe cale contractuală, între realizatorul principal și producătorul operei — Reglementare națională care atribuie aceste drepturi, exclusiv și de plin drept, producătorului filmului — Posibilitate de derogare de la această regulă printr-un acord între părți — Drepturi de remunerare subsecvente”

În cauza C-277/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Handelsgericht Wien (Austria), prin decizia din 17 mai 2010, primită de Curte la 3 iunie 2010, în procedura

Martin Luksan

împotriva

Petrus van der Let,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte de cameră, domnul J. Malenovský (raportor), doamna R. Silva de Lapuerta, domnii G. Arestis și T. von Danwitz, judecători,

avocat general: doamna V. Trstenjak,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 mai 2011,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Luksan, de M. Walter, Rechtsanwalt;
- pentru domnul van der Let, de Z. van der Let-Vangelatou, Rechtsanwältin;
- pentru guvernul austriac, de doamna C. Pesendorfer, în calitate de agent;
- pentru guvernul spaniol, de doamna N. Díaz Abad, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de doamna J. Samnadda și de domnul F. W. Bulst, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: germana.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 6 septembrie 2011,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea:
 - articolelor 2 și 4 din Directiva 92/100/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO L 346, p. 61, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 120);
 - a articolelor 1 și 2 din Directiva 93/83/CEE a Consiliului din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor norme referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu (JO L 248, p. 15, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 134);
 - a articolului 2 din Directiva 93/98/CEE a Consiliului din 29 octombrie 1993 privind armonizarea duratei de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe (JO L 290, p. 9, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 141) și
 - a articolelor 2, 3 și 5 din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între realizatorul principal al unui film documentar, domnul Luksan, pe de o parte, și producătorul acestui film, domnul van der Let, pe de altă parte, în legătură cu executarea unui contract prin care domnul Luksan ar fi cedat domnului van der Let drepturile sale de autor și anumite drepturi de exploatare cu privire la filmul menționat.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

Convenția de la Berna

- 3 Articolul 14 bis din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice (în forma revizuită prin Actul de la Paris din 24 iulie 1971), în versiunea care rezultă în urma modificării de la 28 iulie 1979 (denumită în continuare „Convenția de la Berna”), prevede:

„(1) Fără a se aduce atingere drepturilor de autor ale oricărei opere care ar fi putut fi adaptată sau reprodușă, opera cinematografică este protejată ca o operă originală. Titularul dreptului de autor asupra operei cinematografice beneficiază de aceleași drepturi ca și autorul unei opere originale, inclusiv de drepturile menționate la articolul precedent.

(2)

a) Determinarea titularilor dreptului de autor asupra operei cinematografice este rezervată legislației țării unde este cerută protecția.

- b) Cu toate acestea, în țările Uniunii în care legislația recunoaște printre acești titulari pe autorii de contribuții aduse la realizarea operei cinematografice, aceștia, dacă s-au angajat să aducă astfel de contribuții, în afara unei prevederi contrare sau speciale, nu vor putea să se opună reproducerii, punerii în circulație, reprezentării și executării în public, transmiterii prin fir către public, radiodifuzării, comunicării către public, subtitrării și dublării textelor operei cinematografice.
- c) Problema de a ști dacă forma angajamentului menționat mai sus, pentru aplicarea [literei] b) trebuie sau nu trebuie să fie un contract scris sau un act scris echivalent se reglementează de legislația țării Uniunii, în care producătorul operei cinematografice își are sediul sau reședința obișnuită. Se rezervă totuși legislației țării Uniunii în care este cerută protecția dreptul de a prevedea că acest angajament trebuie să fie un contract scris sau un act scris echivalent. Țările care folosesc acest drept vor trebui să notifice acest lucru directorului general printr-o declarație scrisă, care va fi de îndată comunicată de către acesta tuturor celorlalte țări ale Uniunii.
- d) Prin *prevedere contrară* sau *specială* trebuie să se înțeleagă orice condiție restrictivă care poate însoți angajamentul menționat.
- (3) În afară de cazul în care legislația națională hotărăște altfel, dispozițiile [alineatului] (2) [litera] b) nu se aplică nici autorilor de scenarii, de dialoguri și de opere muzicale, create pentru realizarea operei cinematografice, nici realizatorului principal al acesteia. Totuși, țările Uniunii a căror legislație nu conține dispoziții privind aplicarea [alineatului] (2) [litera] b) realizatorului menționat vor trebui să notifice aceasta directorului general, printr-o declarație scrisă, care va fi de îndată comunicată de către acesta din urmă tuturor celorlalte țări ale Uniunii.”

Tratatul OMPI privind drepturile de autor

- 4 Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) a adoptat la 20 decembrie 1996, la Geneva, Tratatul OMPI privind drepturile de autor. Acest tratat a fost aprobat în numele Comunității Europene prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 (JO L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 212).
- 5 Tratatul OMPI privind drepturile de autor prevede la articolul 1 alineatul (4) că părțile contractante trebuie să se conformeze articolelor 1-21 din Convenția de la Berna.

Dreptul Uniunii

Directiva 93/83

- 6 Articolul 1 alineatul (5) din Directiva 93/83 prevede:
- „În înțelesul prezentei directive, realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale este considerat autor sau unul dintre autori. Statele membre pot prevedea ca și alte persoane să fie considerate coautori.”
- 7 Capitolul II din această directivă, intitulat „Difuzarea de programe prin satelit”, cuprinde un articol 2, intitulat „Dreptul de difuzare”, care prevede:
- „Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza comunicarea publică prin satelit a operelor protejate prin dreptul de autor, sub rezerva dispozițiilor din prezentul capitol.”

Directiva 2001/29

8 Considerentele (5), (9)-(11), (20), (31) și (35) ale Directivei 2001/29 au următorul cuprins:

„(5) Dezvoltarea tehnologică a multiplicat și diversificat vectorii de creație, producție și exploatare. Chiar dacă nu sunt necesare noi concepte pentru protecția proprietății intelectuale, legislația actuală privind dreptul de autor și drepturile conexe trebuie adaptată și completată pentru a reflecta în mod adecvat realitățile economice, cum ar fi noile forme de exploatare.

[...]

(9) Orice armonizare a dreptului de autor și a drepturilor conexe trebuie să aibă la bază un nivel ridicat de protecție, deoarece aceste drepturi sunt esențiale pentru creația intelectuală. Protecția lor contribuie la menținerea și dezvoltarea creativității în interesul autorilor, artiștilor interpreți sau executanți, producătorilor, consumatorilor, culturii, industriei și publicului larg. În consecință, proprietatea intelectuală a fost recunoscută ca parte integrantă a proprietății.

(10) Autorii sau artiștii interpreți sau executanți trebuie să primească o remunerație adecvată pentru utilizarea operelor lor, pentru a-și putea continua munca creativă și artistică, la fel ca și producătorii, pentru a putea finanța această muncă. Investiția necesară pentru a produce produse ca fonograme, filme sau produse multimedia și servicii, cum ar fi «serviciile la cerere», este considerabilă. Pentru a asigura o astfel de remunerație și pentru a obține un randament satisfăcător al investiției, este necesară o protecție juridică adecvată a drepturilor de proprietate intelectuală.

(11) Un sistem eficient și riguros de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe este unul dintre principalele instrumente care garantează creativității și producției culturale europene obținerea resurselor necesare și păstrarea autonomiei și demnității creatorilor și artiștilor interpreți sau executanți.

[...]

(20) Prezenta directivă se bazează pe principiile și normele deja stabilite prin directivele în vigoare în acest domeniu, în special [Directiva 91/250/CEE a Consiliului din 14 mai 1991 privind protecția juridică a programelor pentru calculator (JO L 122, p. 42, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 114), astfel cum a fost modificată prin Directiva 93/98, Directiva 92/100, astfel cum a fost modificată prin Directiva 93/98, Directiva 93/83, Directiva 93/98 și Directiva 96/9/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 1996 privind protecția juridică a bazelor de date (JO L 77, p. 20, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 102)] și dezvoltă acele principii și norme și le plasează în contextul societății informaționale. Dispozițiile prezentei directive trebuie aplicate fără să aducă atingere dispozițiilor directivelor în cauză, cu excepția cazurilor în care prezenta directivă prevede altfel.

[...]

(31) Trebuie păstrat un echilibru just între drepturile și interesele diverselor categorii de titulari de drepturi, precum și între acestea și drepturile și interesele utilizatorilor de obiecte protejate. [...]

[...]

(35) În cazul anumitor excepții sau limitări, titularii drepturilor trebuie să primească o compensație echitabilă pentru a fi despăgubiți corespunzător pentru utilizarea operelor lor sau a altor obiecte protejate. La determinarea formei, a modalităților detaliate și a posibilelor niveluri ale acestei compensații echitabile ar trebui să se țină cont de împrejurările specifice fiecărui caz. În evaluarea acestor împrejurări, un criteriu util ar fi potențialul prejudiciu cauzat titularului de drept prin actul în cauză. [...]"

9 Articolul 1 alineatul (2) din Directiva 2001/29 prevede:

„Cu excepția cazurilor menționate la articolul 11, prezenta directivă lasă intacte și nu aduce în niciun fel atingere dispozițiilor comunitare privind:

[...]

(b) dreptul de închiriere, dreptul de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale;

(c) dreptul de autor și drepturile conexe privind difuzarea programelor prin satelit și retransmisia prin cablu;

(d) durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe;

[...]”

10 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Dreptul de reproducere”, prevede:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte:

(a) pentru autori, a operelor lor;

(b) pentru artiștii interpreți sau executanți, a fixărilor interpretărilor sau execuțiilor lor;

(c) pentru producătorii de fonograme, a fonogramelor lor;

(d) pentru producătorii primelor fixări ale filmelor, cu privire la originalul și copiile filmelor lor;

(e) pentru organisme de radiodifuziune sau televiziune, a fixărilor programelor difuzate de acestea, indiferent dacă difuzările se fac prin fir sau prin aer, inclusiv prin cablu sau prin satelit.”

11 Articolul 3 din directiva menționată, intitulat „Dreptul de comunicare publică a operelor și dreptul de a pune la dispoziția publicului alte obiecte protejate”, prevede:

„(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.

(2) Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice punerea la dispoziția publicului, prin cablu sau fără cablu, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment:

(a) pentru artiștii interpreți sau executanți, a fixărilor interpretărilor sau execuțiilor lor;

(b) pentru producătorii de fonograme, a fonogramelor lor;

(c) pentru producătorii primelor fixări ale filmelor, a originalului și copiilor filmelor lor;

(d) pentru organisme de radiodifuziune sau televiziune, a fixărilor programelor difuzate de acestea, indiferent dacă difuzările se fac prin fir sau prin aer, inclusiv prin cablu sau prin satelit.

(3) Drepturile menționate la alineatele (1) și (2) nu se epuizează prin niciun act de comunicare publică sau de punere la dispoziția publicului în sensul prezentului articol.”

- 12 Sub titlul „Excepții și limitări”, articolul 5 alineatul (2) litera (b) și alineatul (5) din aceeași directivă prevede:

„(2) Statele membre pot să prevadă excepții și limitări de la dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2, în următoarele cazuri:

[...]

(b) pentru reproduceri pe orice suport realizate de către o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale, cu condiția ca titularii de drepturi să primească compensații echitabile care să țină cont de aplicarea sau neaplicarea măsurilor tehnice menționate la articolul 6 pentru operele sau obiectele protejate în cauză;

[...]

(5) Excepțiile și limitările prevăzute la alineatele (1), (2), (3) și (4) se aplică numai în anumite cazuri speciale care nu intră în conflict cu exploatarea normală a operei sau a altui obiect protejat și nu aduc în mod nejustificat atingere intereselor legitime ale titularului dreptului.”

Directiva 2006/115/CE

- 13 Directiva 92/100 a fost codificată și abrogată prin Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO L 376, p. 28, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 14). Aceasta din urmă preia, în termeni analogi, dispozițiile Directivei 92/100. Ținând seama de data la care s-au petrecut faptele din acțiunea principală (luna martie 2008), Directiva 2006/115 este aplicabilă *ratione temporis*, astfel încât Curtea va analiza întrebările adresate de instanța de trimitere în lumina acesteia.

- 14 Considerentele (5) și (12) ale Directivei 2006/115 sunt redactate astfel:

„(5) Pentru continuitatea activității creatoare și artistice a autorilor și artiștilor interpreți sau executanți este necesar ca aceștia să primească un venit corespunzător, iar investițiile necesare, în special pentru producția de fonograme și de filme, sunt extrem de ridicate și de riscante. Numai o protecție juridică adecvată a titularilor de drepturi permite garantarea efectivă a posibilităților de a primi acest venit și de a amortiza aceste investiții.

[...]

(12) Este necesar să se introducă un regim care să asigure o remunerație echitabilă, la care nu se poate renunța, a autorilor și artiștilor interpreți sau executanți, care trebuie să-și păstreze posibilitatea de a încredința gestiunea acestui drept unor societăți de gestiune colectivă care îi reprezintă.”

- 15 Articolul 2 alineatul (2) din această directivă prevede:

„Realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale este considerat autorul său sau unul dintre autorii săi. Statele membre pot să prevadă ca alte persoane să fie considerate coautori.”

- 16 Potrivit articolului 3 din directiva menționată, intitulat „Titularii și obiectul dreptului de închiriere și de împrumut”:

„(1) Dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice închirierea și împrumutul aparține:

- (a) autorului, în ceea ce privește originalul și copiile operei sale;
- (b) artistului interpret sau executant, în ceea ce privește fixările interpretării sale;
- (c) producătorului de fonograme, în ceea ce privește fonogramele sale;
- (d) producătorului primei fixări a unui film, în ceea ce privește originalul și copiile filmului său.

[...]

(4) Fără a aduce atingere alineatului (6), atunci când un contract privind producerea unui film este încheiat, individual sau colectiv, de artiști interpreți sau executanți cu un producător de film se prezumă, sub rezerva unor clauze contractuale contrare, că artistul interpret sau executant parte la acest contract a cedat dreptul său de închiriere, sub rezerva articolului 5.

(5) Statele membre pot prevedea o prezumție similară celei prevăzute la alineatul (4) în ceea ce privește autorii.

[...]”

- 17 Articolul 5 alineatele (1) și (2) din aceeași directivă, intitulat „Dreptul la o remunerație echitabilă care nu poate face obiectul unei renunțări”, prevede:

„(1) În cazul în care un autor sau un artist interpret sau executant a transferat sau cedat dreptul său de închiriere în ceea ce privește o fonogramă sau un original sau o copie a unui film unui producător de fonograme sau de filme, autorul sau artistul interpret sau executant păstrează dreptul de a obține o remunerație echitabilă pentru închiriere.

(2) Dreptul de a obține o remunerație echitabilă pentru închiriere nu poate face obiectul unei renunțări din partea autorilor sau a artiștilor interpreți sau executanți.”

Directiva 2006/116/CE

- 18 Directiva 93/98 a fost codificată și abrogată prin Directiva 2006/116/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe (JO L 372, p. 12, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 7). Aceasta din urmă preia, în termeni analogi, dispozițiile Directivei 93/98. Ținând seama de data la care s-au petrecut faptele din acțiunea principală (luna martie 2008), Directiva 2006/116 este aplicabilă *ratione temporis*, astfel încât Curtea va analiza întrebările adresate de instanța de trimitere în lumina acesteia.

- 19 În considerentul (5) al Directivei 2006/116 se arată:

„Dispozițiile prezentei directive nu aduc atingere aplicării, de către statele membre, a dispozițiilor articolului 14a alineatul (2) literele (b), (c) și (d) și alineatul (3) din Convenția de la Berna.”

20 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Opere cinematografice sau audiovizuale”, prevede:

„(1) Este considerat ca autor sau unul dintre autori realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale. Statele membre sunt libere să desemneze și alți coautori.

(2) Durata de protecție a unei opere cinematografice sau audiovizuale încetează după 70 de ani de la decesul ultimului supraviețuitor dintre următoarele persoane, indiferent dacă acestea au fost sau nu desemnate drept coautori: realizatorul principal, autorul scenariului, autorul dialogului și compozitorul muzicii create special pentru a fi utilizată în opera cinematografică sau audiovizuală.”

Dreptul național

21 Articolul 38 alineatul (1) din Legea privind drepturile de autor (Urheberrechtsgesetz, BGBl. 111/1936), astfel cum a fost modificată prin legea federală publicată în *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich* I, 58/2010 (denumită în continuare „UrhG”) prevede:

„Drepturile de exploatare a operelor cinematografice produse cu titlu comercial revin proprietarului întreprinderii (producătorul filmului) [...]. Drepturile legale la remunerație ale autorului revin producătorului filmului și autorului, în cote-părți egale, în măsura în care se poate renunța la acestea, iar producătorul filmului și autorul nu au convenit altfel [...]”

22 Articolul 42b alineatul (1) din UrhG prevede:

„În cazul în care, în privința unei opere puse la dispoziția publicului prin difuzare prin unde radio sau care a fost fixată pe un suport de imagini sau de sunet produs în scop comercial, se poate aștepta ca, prin natura sa, aceasta să fie reprodusă, prin fixarea pe un suport de imagini sau de sunet, în scopul utilizării proprii sau private conform articolului 42 alineatele (2)-(7), autorul are dreptul la o remunerație echitabilă (remunerație pentru casete neînregistrate) dacă materialul de suport este comercializat la nivel național, în scopuri comerciale, cu titlu oneros; sunt considerate suporturi de înregistrare videogramele și fonogramele neînregistrate, adaptate pentru astfel de reproduceri, ori alte suporturi de imagini sau de sunete destinate acestui scop.”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

23 Reclamantul din acțiunea principală, domnul Luksan, este autorul scenariului și realizatorul principal al unui film documentar cu titlul „Fotos von der Front” („Fotografii de pe front”) despre fotografia germană de război în al Doilea Război Mondial. Nu se contestă că acest film documentar, în care este prezentată critic ambivalența fotografiei de război, este o operă cinematografică, protejată ca atare ca o operă originală.

24 Pârâtul din acțiunea principală, domnul van der Let, produce cu titlu comercial opere cinematografice și alte opere audiovizuale.

25 Părțile au încheiat în luna martie 2008 un „Acord de regie și de autor” (un contract de producție audiovizuală) conform căruia domnul Luksan avea calitatea de autor al scenariului și de realizator principal al filmului în cauză, iar domnul van der Let urma să producă și să exploateze filmul. În temeiul contractului menționat, domnul Luksan a cesionat domnului van der Let toate drepturile sale de autor și/sau drepturile sale conexe cu privire la acest film. Totuși, de la această cesiune au fost exceptate anumite modalități de exploatare, respectiv punerea la dispoziția publicului în rețele digitale, precum și difuzarea prin intermediul „closed-circuit television” și „pay TV”, așadar, difuzarea (codată) către cercuri închise de utilizatori, în schimbul unei remunerații separate.

- 26 În plus, în contract nu s-a prevăzut o dispoziție expresă privind drepturile legale la remunerație, precum remunerația pentru reproducerile efectuate pe suporturi de înregistrare, prevăzută la articolul 42b din UrhG („Leerkassettenvergütung”, în traducere literală, „remunerație pentru casete neînregistrate”).
- 27 Acțiunea principală își are originea în faptul că producătorul, domnul van der Let, a difuzat filmul în cauză pe internet și a cedat Movieeurope.com drepturile aferente acestuia. Astfel, de pe această platformă de internet, filmul putea fi descărcat și prin sistemul „video on demand”. De asemenea, pârâtul a difuzat pe internet și un rezumat de prezentare a acestui film, prin intermediul „YouTube”, și a cedat drepturile „pay TV” în favoarea Scandinavia TV.
- 28 În aceste condiții, realizatorul, domnul Luksan, l-a chemat în judecată pe producător, domnul van der Let, la instanța de trimitere. Domnul Luksan susține că, având în vedere modalitățile de exploatare pe care i le rezervă contractul (dreptul de difuzare către cercuri închise de utilizatori, prin intermediul „video on demand” și al „pay TV”), exploatarea realizată de producătorul filmului în cauză în acțiunea principală constituie o încălcare a contractului menționat și a drepturilor sale de autor.
- 29 Față de aceste argumente, domnul van der Let consideră că, în temeiul „cesiunii legale” prevăzute la articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG, îi revin toate drepturile exclusive de exploatare a filmului în cauză și că, în calitate de producător al filmului, acordurile contrare sau o rezervă legală care ar avea aceleași efecte sunt nule.
- 30 În plus, domnul van der Let susține că drepturile legale la remunerație prevăzute de UrhG, în special „remunerația pentru casete neînregistrate”, urmează regimul drepturilor de exploatare. În consecință, întrucât contractul îi atribuie toate drepturile de exploatare a filmului, i-ar reveni de asemenea toate drepturile legale la remunerație. Astfel, domnul van der Let pretinde că are dreptul să perceapă nu numai cota-parte reprezentând jumătate din drepturile legale la remunerație prevăzute la articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG, în calitate de producător, ci și cealaltă jumătate a acestora, care revine, în principiu, potrivit acestei dispoziții, autorului filmului (domnului Luksan, în calitate de realizator). Astfel, un acord contrar acestei dispoziții legale ar fi permis.
- 31 Domnul Luksan contestă această teză și solicită instanței de trimitere să constate că îi revine cota-parte reprezentând jumătate din drepturile legale la remunerație.
- 32 Potrivit indicațiilor instanței de trimitere, doctrina și jurisprudența austriece consideră că articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG prevede mai curând atribuirea inițială și directă a drepturilor de exploatare exclusiv în favoarea producătorului filmului decât o „cesiune legală” sau o prezumție de transfer al acestor drepturi. În lumina acestei interpretări a articolului 38 alineatul (1) din UrhG, acordurile contrare principiului menționat privind atribuirea directă și inițială ar fi lovite de nulitate.
- 33 În ceea ce privește drepturile legale la remunerație, în special „remunerația pentru reproducerile efectuate pe suporturi de înregistrare”, articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG prevede că acestea revin în cotă egală producătorului filmului și autorului, însă admite expres acorduri care derogă de la acest principiu, chiar și cu privire la jumătatea cuvenită autorului filmului.
- 34 În aceste condiții, instanța de trimitere pare a considera că articolul 38 alineatul (1) prima și a doua teză din UrhG, astfel cum este interpretat până în prezent de doctrina și de instanțele austriece, este contrar dreptului Uniunii. Astfel, potrivit instanței de trimitere, o interpretare conformă cu dreptul Uniunii ar impune să se considere că articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG instituie o prezumție relativă privind cesiunea. În plus, realizatorul principal ar dispune de dreptul la o remunerație echitabilă la care nu se poate renunța. În ceea ce privește drepturile legale la remunerație, instanța de trimitere consideră că deși articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG atribuie jumătate din aceste drepturi autorului filmului, cota-parte apreciată de instanța de trimitere ca fiind echitabilă, nu ar trebui să se permită o derogare de la această regulă de repartizare.

35 Instanța de trimitere dorește să poată stabili dacă dispozițiile pertinente ale UrhG, care acordă anumite drepturi producătorului, independent de prevederile contractuale, sunt aplicabile astfel cum au fost interpretate până în prezent de instanțele austriece sau dacă se impune o interpretare contrară și conformă cu dreptul Uniunii.

36 În aceste condiții, Handelsgericht Wien a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dispozițiile dreptului Uniunii Europene în materia drepturilor de autor și a drepturilor conexe, în special prevederile articolului 2 alineatele (2), (5) și (6) din Directiva 92/100, ale articolului 1 alineatul (5) din Directiva 93/83 și ale articolului 2 alineatul (1) din Directiva 93/98, coroborate cu articolul 4 din Directiva 92/100, cu articolul 2 din Directiva 93/83 și cu articolele 2 și 3, precum și cu articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că drepturile de exploatare a reproducerii, a transmisiei prin satelit și a oricărei alte modalități de comunicare publică în cadrul punerii la dispoziție către public revin în orice caz, de plin drept, direct (inițial) realizatorului principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori altor autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre, iar nu direct (inițial) și exclusiv producătorului filmului; legile statelor membre care atribuie direct (inițial) și exclusiv drepturile de exploatare producătorului filmului sunt contrare dreptului Uniunii Europene?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

a) În privința altor drepturi decât dreptul de închiriere și de împrumut, dreptul Uniunii Europene rezervă legiuitorului statelor membre dreptul de a prevedea o prezumție legală de cesiune a drepturilor de exploatare care revin realizatorului principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori altor autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre în sensul [primei întrebări], către producătorul operei cinematografice și, în cazul unui răspuns afirmativ, trebuie respectate condițiile prevăzute la articolul 2 alineatele (5) și (6) coroborat cu articolul 4 din Directiva 92/100?

b) Dreptul de proprietate inițial al realizatorului principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori al altor autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre, se aplică și drepturilor la o remunerație echitabilă acordate de legea unui stat membru, precum așa-numita «remunerație pentru reproducerile efectuate pe suporturi de înregistrare» prevăzută la articolul 42b din UrhG, respectiv drepturilor la o compensație echitabilă în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare [litera b)]:

În privința drepturilor care revin realizatorului principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori altor autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre în sensul [celeia de a doua întrebări litera b)], dreptul Uniunii Europene rezervă legiuitorului statelor membre dreptul de a prevedea o prezumție de cesiune a acestor drepturi către producătorul operei cinematografice și, în cazul unui răspuns afirmativ, trebuie respectate condițiile prevăzute la articolul 2 alineatele (5) și (6) coroborat cu articolul 4 din Directiva 92/100?

4) În cazul unui răspuns afirmativ la a treia întrebare:

Dispoziția unei legi a unui stat membru conform căreia realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori alți autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre, au dreptul la jumătate din drepturile legale la remunerație, însă de la acest drept se poate deroga și, prin urmare, poate face obiectul unei renunțări, este compatibilă cu dispozițiile sus-menționate din dreptul Uniunii Europene în materia drepturilor de autor și a drepturilor conexe?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 37 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă dispozițiile articolelor 1 și 2 din Directiva 93/83, pe de o parte, și cele ale articolelor 2 și 3 din Directiva 2001/29 coroborate cu articolele 2 și 3 din Directiva 2006/115 și cu articolul 2 din Directiva 2006/116, pe de altă parte, trebuie interpretate în sensul că drepturile de exploatare a operei cinematografice, precum cele în cauză în acțiunea principală (dreptul de difuzare prin satelit, dreptul de reproducere și orice alt drept de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului), revin de plin drept, direct și inițial, realizatorului principal, în calitate de autor al operei menționate. Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în consecință, dispozițiile sus-menționate se opun unei legislații care atribuie drepturile în cauză, de drept și exclusiv, producătorului operei respective.
- 38 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că diversele drepturi de exploatare a unei opere cinematografice sau audiovizuale au făcut obiectul mai multor directive. Mai întâi, capitolul II din Directiva 93/83 reglementează dreptul de difuzare prin satelit. În continuare, dreptul de reproducere și dreptul de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului sunt reglementate la articolul 2 și, respectiv, la articolul 3 din Directiva 2001/29. În sfârșit, dreptul de închiriere și de împrumut este prevăzut la articolele 2 și 3 din Directiva 2006/115.
- 39 În ceea ce privește Directiva 93/83, articolul 1 alineatul (5) din aceasta prevede că realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale este considerat autor sau unul dintre autori.
- 40 Tot astfel, în ceea ce privește Directiva 2006/115, articolul 2 alineatul (2) din aceasta prevede că realizatorul principal al unei opere cinematografice este considerat autorul său sau unul dintre autorii săi.
- 41 În schimb, în ceea ce privește Directiva 2001/29, trebuie constatat că aceasta nu prevede nicio mențiune expresă cu privire la statutul realizatorului principal al operei cinematografice.
- 42 În aceste condiții, în primul rând, se pune problema de a stabili care este situația realizatorului principal al operei cinematografice în raport cu drepturile de exploatare reglementate de Directiva 2001/29.
- 43 În această privință, rezultă din considerentul (20) al Directivei 2001/29 că aceasta se bazează pe principiile și pe normele deja stabilite prin directivele în vigoare în acest domeniu, în special prin Directiva 92/100 privind dreptul de închiriere și de împrumut (devenită Directiva 2006/115) și prin Directiva 93/98 privind armonizarea duratei de protecție a dreptului de autor (devenită Directiva 2006/116). În același considerent se prevede că Directiva 2001/29 dezvoltă aceste principii și norme și le plasează în contextul societății informaționale. Prin urmare, dispozițiile Directivei 2001/29 trebuie aplicate fără să aducă atingere dispozițiilor acestor două directive, cu excepția cazurilor în care Directiva 2001/29 prevede altfel (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, Rep., p. I-9083, punctele 187 și 188).
- 44 Or, articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116, intitulat „Opere cinematografice sau audiovizuale”, prevede regula generală potrivit căreia realizatorul principal al unei opere cinematografice este considerat autor sau unul dintre autori, statele membre fiind libere să desemneze și alți coautori.
- 45 Astfel, această dispoziție trebuie interpretată în sensul că, independent de orice alegere operată în dreptul național, spre deosebire de ceilalți autori ai unei opere cinematografice, realizatorul principal al unei astfel de opere beneficiază în orice caz de statutul de autor în temeiul Directivei 2006/116.

- 46 Pe de altă parte, articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2006/116 stabilește durata de protecție a operei cinematografice sau audiovizuale. Această dispoziție implică în mod necesar faptul ca o astfel de operă, în special drepturile de autor sau de coautor al acesteia și îndeosebi drepturile realizatorului principal, să beneficieze în mod efectiv de protecție juridică.
- 47 Dat fiind că Directiva 2001/29 nu prevede altfel și că dispozițiile sale trebuie aplicate fără să aducă atingere dispozițiilor Directivei 2006/116 sau celor ale Directivei 2006/115, în special articolului 2 alineatul (2) din aceasta, articolele 2 și 3 din Directiva 2001/29 trebuie interpretate astfel încât să fie garantate drepturile de autor ale realizatorului principal al operei cinematografice, prevăzute la aceste articole.
- 48 Rezultă din cele de mai sus că, în ceea ce privește ansamblul drepturilor de exploatare în cauză, inclusiv cele reglementate de Directiva 2001/29, realizatorul principal al operei cinematografice este considerat autorul sau unul dintre autorii acesteia.
- 49 În al doilea rând, trebuie să se stabilească dacă drepturile de exploatare a operei cinematografice, precum cele din acțiunea principală (dreptul de difuzare prin satelit, dreptul de reproducere și orice alt drept de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului) revin de plin drept, direct și inițial, realizatorului principal al acesteia în calitate de autor al operei menționate sau dacă, eventual, aceste drepturi pot să revină direct, inițial și exclusiv producătorului acestei opere.
- 50 În ceea ce privește dreptul de difuzare prin satelit, articolul 2 din Directiva 93/83 consacră dreptul exclusiv al autorului de a autoriza comunicarea publică prin satelit a operelor protejate prin dreptul de autor.
- 51 În ceea ce privește dreptul de reproducere, articolul 2 din Directiva 2001/29 recunoaște ca titulari ai acestui drept autorii, pentru operele lor, și producătorii primelor fixări ale filmelor, pentru originalul și pentru copiile filmelor lor.
- 52 Tot astfel, în ceea ce privește dreptul de comunicare a operelor prin punerea la dispoziția publicului, articolul 3 din Directiva 2001/29 instituie acest drept în beneficiul autorilor, pentru operele lor, și al producătorilor primelor fixări ale filmelor, pentru originalul și pentru copiile filmelor lor.
- 53 Așadar, dispozițiile menționate la cele trei puncte precedente atribuie de la bun început realizatorului principal, în calitate de autor, drepturile de exploatare a operei cinematografice care fac obiectul acțiunii principale.
- 54 Cu toate acestea, în pofida acestor dispoziții de drept derivat, în observațiile prezentate Curții guvernul austriac se prevalează de prevederile alineatului (2) litera b) al articolului 14 bis din Convenția de la Berna coroborate cu prevederile alineatului (3) al aceluiași articol privind operele cinematografice, în temeiul cărora ar fi autorizat să acorde drepturile menționate numai producătorului operei.
- 55 Astfel, din aceste prevederi coroborate rezultă că, în mod derogatoriu, este permis ca o reglementare națională să refuze realizatorului principal anumite drepturi de exploatare a operei cinematografice, precum, în special, dreptul de reproducere și dreptul de comunicare publică.
- 56 În această privință, trebuie amintit, mai întâi, că toate statele membre ale Uniunii au aderat la Convenția de la Berna, unele dintre acestea înainte de 1 ianuarie 1958, iar altele, anterior datei aderării la Uniune.
- 57 În ceea ce privește, mai exact, articolul 14 bis din Convenția de la Berna privind operele cinematografice, trebuie subliniat că acest articol a fost introdus în urma modificărilor aduse convenției, adoptate la Bruxelles, în anul 1948 și ulterior la Stockholm, în anul 1967.

- 58 Astfel, Convenția de la Berna prezintă caracteristicile unei convenții internaționale în sensul articolului 351 TFUE care prevede, printre altele, că dispozițiile tratatelor nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor care rezultă din convențiile încheiate până la 1 ianuarie 1958 sau, pentru statele membre aderente, înainte de data aderării acestora, între unul sau mai multe state membre, pe de o parte, și între unul sau mai multe state terțe, pe de altă parte.
- 59 În continuare, trebuie subliniat că deși Uniunea Europeană nu este parte contractantă la Convenția de la Berna, aceasta este totuși obligată, în temeiul articolului 1 alineatul (4) din Tratatul OMPI privind drepturile de autor, la care este parte, care face parte din ordinea sa juridică și pe care Directiva 2001/29 urmărește să o pună în aplicare, să se conformeze articolelor 1-21 din Convenția de la Berna (a se vedea în acest sens Hotărârea Football Association Premier League și alții, citată anterior, punctul 189 și jurisprudența citată). În consecință, Uniunea are obligația să se conformeze, printre altele, articolului 14 bis din Convenția de la Berna.
- 60 În aceste condiții, se pune problema dacă, în lumina articolului 1 alineatul (4) din Tratatul OMPI privind drepturile de autor, dispozițiile Directivelor 93/83 și 2001/29 menționate la punctele 50-52 din prezenta hotărâre trebuie interpretate în sensul că, în temeiul articolului 14 bis din Convenția de la Berna și prevalându-se de posibilitatea care i-ar fi acordată la acest articol, un stat membru poate să refuze realizatorului principal, în dreptul său național, drepturile de exploatare a operei cinematografice care fac obiectul acțiunii principale.
- 61 În această privință, trebuie amintit, mai întâi, că prevederea de la articolul 351 primul paragraf TFUE are drept obiectiv să precizeze, în conformitate cu principiile dreptului internațional, că aplicarea tratatului nu afectează angajamentul statului membru în cauză de a respecta drepturile statelor terțe care rezultă dintr-o convenție anterioară aderării sale și de a-și îndeplini obligațiile corelative (a se vedea Hotărârea din 28 martie 1995, Evans Medical și Macfarlan Smith, C-324/93, Rec., p. I-563, punctul 27, precum și Hotărârea din 14 ianuarie 1997, Centro-Com, C-124/95, Rec., p. I-81, punctul 56).
- 62 Cu toate acestea, atunci când o astfel de convenție permite unui stat membru să adopte o măsură care este contrară dreptului Uniunii, fără să îl oblige însă la aceasta, statul membru trebuie să se abțină de la adoptarea unei astfel de măsuri (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Evans Medical și Macfarlan Smith, punctul 32, precum și Centro-Com, punctul 60).
- 63 Această jurisprudență trebuie să se aplice, *mutatis mutandis*, și atunci când, în urma evoluției dreptului Uniunii, o măsură legislativă adoptată de un stat membru în conformitate cu o posibilitate oferită de o convenție internațională anterioară este contrară acestui drept. Într-o astfel de situație, statul membru în cauză nu poate să se prevaleze de această convenție pentru a se sustrage de la obligațiile născute ulterior din dreptul Uniunii.
- 64 Or, prin faptul că a prevăzut că realizatorul principal al unei opere cinematografice este considerat autorul sau unul dintre autorii acesteia, legiuitorul a exercitat competențele Uniunii în domeniul proprietății intelectuale. În aceste condiții, statele membre nu mai au competența de a adopta dispoziții prin care să pună în discuție această reglementare a Uniunii. Prin urmare, acestea nu se mai pot prevala de posibilitatea acordată la articolul 14 bis din Convenția de la Berna.
- 65 În continuare, trebuie să se constate că o măsură legislativă precum cea descrisă la punctul 60 din prezenta hotărâre se dovedește incompatibilă cu obiectivul urmărit de Directiva 2001/29.
- 66 Astfel, rezultă din considerentul (9) al Directivei 2001/29, care reglementează, printre altele, dreptul de reproducere și dreptul de comunicare publică, că legiuitorul Uniunii, apreciind că protecția dreptului de autor este esențială pentru creația intelectuală, a avut în vedere să acorde autorilor un nivel ridicat de protecție. În consecință, proprietatea intelectuală a fost recunoscută ca parte integrantă a proprietății.

- 67 Or, întrucât realizatorului principal al operei cinematografice i-a fost recunoscută calitatea de autor, permisiunea de a-i refuza acestui creator drepturile de exploatare în cauză s-ar dovedi incompatibilă cu obiectivul urmărit de Directiva 2001/29.
- 68 În sfârșit, trebuie amintit că, potrivit articolului 17 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, orice persoană are dreptul de a deține în proprietate, de a folosi, de a dispune și de a lăsa moștenire bunurile pe care le-a dobândit în mod legal. Nimeni nu poate fi lipsit de bunurile sale decât pentru o cauză de utilitate publică, în cazurile și în condițiile prevăzute de lege și în schimbul unei despăgubiri juste acordate în timp util pentru pierderea pe care a suferit-o. Folosința bunurilor poate fi reglementată prin lege în limitele impuse de interesul general. Alineatul (2) al aceluiași articol prevede că proprietatea intelectuală este protejată.
- 69 Având în vedere cele constatate la punctul 53 din prezenta hotărâre, trebuie să se considere că realizatorul principal al operei cinematografice a dobândit în mod legal, în temeiul dreptului Uniunii, dreptul de a deține proprietatea intelectuală asupra acestei opere.
- 70 În aceste condiții, faptul că o legislație națională refuză realizatorului menționat drepturile de exploatare în cauză ar echivala cu privarea acestuia de dreptul său de proprietate dobândit în mod legal.
- 71 Rezultă din cele care precedă că, în lumina articolului 1 alineatul (4) din Tratatul OMPI privind drepturile de autor, dispozițiile Directivelor 93/83 și 2001/29 menționate la punctele 50-52 din prezenta hotărâre nu pot fi interpretate în sensul că, în temeiul articolului 14 bis din Convenția de la Berna și prevalându-se de posibilitatea care i-ar fi acordată la acest articol, un stat membru ar putea să îi refuze realizatorului principal, în dreptul său național, drepturile de exploatare a operei cinematografice care fac obiectul acțiunii principale, întrucât o astfel de interpretare, în primul rând, nu ar respecta competențele Uniunii în materie, în al doilea rând, nu ar fi compatibilă cu obiectivul urmărit de Directiva 2001/29 și, în sfârșit, nu ar fi conformă cu cerințele articolului 17 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale, care garantează protecția proprietății intelectuale.
- 72 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată că dispozițiile articolelor 1 și 2 din Directiva 93/83, pe de o parte, și cele ale articolelor 2 și 3 din Directiva 2001/29 coroborate cu articolele 2 și 3 din Directiva 2006/115 și cu articolul 2 din Directiva 2006/116, pe de altă parte, trebuie interpretate în sensul că drepturile de exploatare a operei cinematografice, precum cele în cauză în acțiunea principală (dreptul de reproducere, dreptul de difuzare prin satelit și orice alt drept de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului) revin de plin drept, direct și inițial, realizatorului principal. În consecință, aceste dispoziții trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care atribuie drepturile de exploatare menționate, de plin drept și exclusiv, producătorului operei în cauză.

Cu privire la a doua întrebare litera a)

- 73 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că la articolul 2 alineatul (5) din Directiva 92/100 legiuitorul Uniunii a instituit o prezumție de cesiune a dreptului de închiriere în beneficiul producătorului operei cinematografice.
- 74 Articolul 3 alineatul (4) din Directiva 2006/115, care preia termenii articolului 2 alineatul (5) din Directiva 92/100, prevede în prezent că atunci când un contract privind producerea unui film este încheiat de artiști interpreți sau executanți cu producătorul acestui film se prezumă, sub rezerva unor clauze contractuale contrare, că artistul parte la acest contract a cedat dreptul său de închiriere producătorului.
- 75 În plus, articolul 3 alineatul (5) din Directiva 2006/115, care preia termenii articolului 2 alineatul (6) din Directiva 92/100, abilitează statele membre să prevadă o prezumție similară în ceea ce privește autorii.

- 76 Având în vedere această precizare introductivă, întrebarea instanței de trimitere trebuie să fie înțeleasă ca referindu-se, în esență, la problema dacă dreptul Uniunii poate fi interpretat în sensul că lasă statelor membre posibilitatea de a stabili o astfel de prezumție de cesiune și în ceea ce privește drepturile de exploatare a operei cinematografice precum cele în cauză în acțiunea principală (dreptul de difuzare prin satelit, dreptul de reproducere și orice alt drept de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului) și, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce condiții.
- 77 În ceea ce privește obiectivul care stă la baza dispozițiilor Directivei 2006/115, menționate în întrebarea preliminară, trebuie să se facă trimitere la considerentul (5) al acestei directive, care amintește, pe de o parte, că pentru continuitatea activității creatoare și artistice a autorilor și artiștilor interpreți sau executanți este necesar ca aceștia să primească un venit corespunzător și, pe de altă parte, că investițiile necesare, în special pentru producția de fonograme și de filme, sunt extrem de ridicate și de riscante. Numai o protecție juridică adecvată a titularilor de drepturi permite garantarea efectivă a posibilităților de a primi acest venit și de a amortiza aceste investiții.
- 78 Din considerentul (5) al Directivei 2006/115, menționat anterior, rezultă în special că trebuie stabilit un echilibru între, pe de o parte, respectarea drepturilor și a intereselor diferitelor persoane fizice care au contribuit la realizarea filmului prin creația lor intelectuală, respectiv cele ale autorului sau ale coautorilor operei cinematografice, și, pe de altă parte, respectarea drepturilor și a intereselor producătorului filmului, care a luat inițiativa și a suportat răspunderea pentru realizarea operei cinematografice și care își asumă riscurile legate de această investiție.
- 79 În aceste condiții, este permis să se constate că, în cadrul Directivei 2006/115, mecanismul prezumției de cesiune a dreptului de închiriere în favoarea producătorului filmului a fost conceput pentru a răspunde unuia dintre obiectivele la care se referă considerentul (5) al directivei menționate, respectiv acela de a permite producătorului să amortizeze investițiile pe care le-a efectuat în vederea realizării operei cinematografice.
- 80 Astfel fiind, mecanismul prezumției de cesiune trebuia să respecte și interesele realizatorului principal al operei cinematografice. În această privință, trebuie să se constate că mecanismul menționat nu repune în discuție în niciun fel regula potrivit căreia autorului îi este conferit, deplin drept, direct și inițial, dreptul de închiriere și de împrumut în ceea ce privește opera sa. Astfel, întrucât legiuitorul Uniunii a prevăzut expres ipoteza „clauzelor contractuale contrare”, prin aceasta a dorit ca realizatorul principal să își păstreze dreptul de a conveni altfel, pe cale contractuală.
- 81 Așadar, un asemenea mecanism care instituie o prezumție este conceput, în conformitate cu cerința echilibrului menționată la punctul 78 din prezenta hotărâre, astfel încât să garanteze ca producătorul filmului să dobândească dreptul de închiriere a operei cinematografice, prevăzând însă ca realizatorul principal să poată să dispună liber de drepturile pe care le deține în calitate de autor, în scopul apărării intereselor sale.
- 82 Or, obiectivul care urmărește să garanteze un randament satisfăcător al investiției cinematografice depășește cadrul protecției exclusive a dreptului de închiriere și de împrumut, reglementat de Directiva 2006/115, întrucât acesta este menționat și în alte directive relevante în domeniu.
- 83 Astfel, considerentul (10) al Directivei 2001/29 confirmă că investiția necesară pentru a realiza produse precum filme sau produse multimedia este considerabilă. Pentru a obține un randament satisfăcător al investiției este, așadar, necesară o protecție juridică adecvată a drepturilor de proprietate intelectuală (a se vedea de asemenea, în acest sens, Hotărârea din 13 iulie 2006, Comisia/Portugalia, C-61/05, Rec., p. I-6779, punctul 27).
- 84 Or, trebuie subliniat de asemenea că legiuitorul Uniunii a precizat în mod explicit în considerentul (5) al Directivei 2001/29 că, chiar dacă legislația existentă privind dreptul de autor și drepturile conexe trebuie adaptată și completată pentru a reflecta în mod adecvat realitățile economice, cum ar fi noile forme de exploatare, în schimb, nu sunt necesare noi concepte pentru protecția proprietății intelectuale.

- 85 În aceste condiții, întrucât, pe de o parte, se consideră că în anul 2001, cu ocazia adoptării Directivei 2001/29, legiuitorul Uniunii a păstrat diferitele concepte pentru protecția proprietății intelectuale elaborate în cadrul directivelor anterioare și întrucât, pe de altă parte, în acest caz, legiuitorul Uniunii nu a prevăzut altfel, trebuie să se considere că acesta nu a intenționat să înlăture aplicarea unui concept precum cel al prezumției de cesiune în ceea ce privește drepturile de exploatare reglementate de directiva menționată.
- 86 Rezultă din cele de mai sus că un mecanism care instituie o prezumție de cesiune, precum cel prevăzut inițial, în privința dreptului de închiriere și de împrumut, la articolul 2 alineatele (5) și (6) din Directiva 92/100 și preluat ulterior, în esență, la articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115, trebuie să se poată aplica și în ceea ce privește drepturile de exploatare a operei cinematografice precum cele în cauză în acțiunea principală (dreptul de difuzare prin satelit, dreptul de reproducere și orice alt drept de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului).
- 87 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare litera a) că dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că lasă statelor membre posibilitatea de a institui o prezumție de cesiune, în beneficiul producătorului operei cinematografice, a drepturilor de exploatare a operei cinematografice precum cele în cauză în acțiunea principală (dreptul de difuzare prin satelit, dreptul de reproducere și orice alt drept de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului), cu condiția ca o astfel de prezumție să nu aibă un caracter absolut care ar exclude posibilitatea ca realizatorul principal al operei menționate să încheie o convenție contrară.

Cu privire la a doua întrebare litera b)

- 88 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă dreptul la o remunerație echitabilă, precum compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în temeiul așa-numitei „excepții privind copia privată”, revine de plin drept, direct și inițial, realizatorului principal, în calitate de autor sau de coautor al operei cinematografice.
- 89 Cu titlu introductiv, trebuie precizat că, întrucât întrebarea adresată se referă numai la compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în temeiul excepției privind copia privată, la această întrebare se va răspunde numai din perspectiva dreptului de reproducere și a dreptului la compensație echitabilă aferent acestuia.
- 90 Mai întâi, trebuie amintit că, potrivit articolului 2 litera (a) din Directiva 2001/29, în principiu, statele membre acordă autorilor dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte, a operelor lor.
- 91 Articolul 2 litera (d) din aceeași directivă acordă un drept identic producătorilor primelor fixări ale filmelor cu privire la originalul și la copiile filmelor lor.
- 92 Rezultă că atât realizatorul principal, în calitate de autor al operei cinematografice, cât și producătorul, în calitate de persoană care răspunde de investițiile necesare pentru realizarea operei menționate, trebuie să fie considerați ca fiind titularii de plin drept ai dreptului de reproducere.
- 93 Pe de altă parte, în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din aceeași directivă, statele membre pot să prevadă excepții de la dreptul exclusiv de reproducere al titularilor dreptului de reproducere pentru reproduceri pe orice suport realizate de o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale (excepția privind copia privată), însă cu condiția să garanteze ca titularii drepturilor în cauză să primească în schimb o compensație echitabilă.

- 94 Întrucât realizatorul principal al operei cinematografice este unul dintre titularii menționați, acesta trebuie, în consecință, să fie considerat beneficiar de plin drept, direct și inițial, al compensației echitabile datorate în temeiul excepției privind copia privată.
- 95 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare litera b) că dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că, în calitate de autor al operei cinematografice, realizatorul principal al acesteia trebuie să beneficieze de plin drept, direct și inițial, de dreptul la compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în temeiul așa-numitei „excepții privind copia privată”.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

- 96 Prin intermediul acestor întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că lasă statelor membre posibilitatea de a institui o prezumție de cesiune, în beneficiul producătorului operei cinematografice, a anumitor drepturi la remunerație care revin realizatorului principal al operei menționate.
- 97 În această privință, este cert că dispoziția de drept intern în cauză în acțiunea principală, care instituie prezumția menționată, permite realizatorului principal al operei cinematografice să renunțe la dreptul său la o remunerație echitabilă.
- 98 Astfel, în prealabil, trebuie analizat dacă dreptul Uniunii se opune unei dispoziții de drept intern care permite realizatorului principal al operei cinematografice să renunțe la dreptul său la o remunerație echitabilă.
- 99 Cu titlu introductiv, trebuie precizat că, întrucât întrebările adresate se referă la dreptul la remunerație în sensul întrebării precedente, la această întrebare se va răspunde numai din perspectiva dreptului de reproducere și a dreptului la compensație echitabilă prevăzut la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în temeiul excepției privind copia privată.
- 100 Astfel cum s-a arătat la punctul 93 din prezenta hotărâre, rezultă din articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 că, în statele membre care au decis să instituie excepția privind copia privată, titularii drepturilor în cauză trebuie să primească în schimb o compensație echitabilă. Rezultă dintr-o astfel de formulare că legiuitorul Uniunii nu a dorit să permită ca persoanele interesate să poată renunța la perceperea compensației menționate.
- 101 În plus, întrucât articolul 5 alineatul (2) litera (b) din directiva menționată instituie o excepție de la dreptul exclusiv al autorului de reproducere a operei sale, această dispoziție trebuie să fie de strictă interpretare, ceea ce implică faptul că o astfel de excepție nu poate fi extinsă peste ceea ce impune în mod expres dispoziția în cauză. Or, aceasta admite o excepție numai de la dreptul de reproducere și nu poate fi extinsă la dreptul la remunerație.
- 102 Această concluzie este confirmată, în context, de dispozițiile articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2006/115, interpretate în lumina considerentului (12) al aceleiași directive, și care preiau termenii articolului 4 alineatul (2) din Directiva 92/100 și, respectiv, termenii celui de al cincisprezecelea considerent al acestei din urmă directive, la care se referă instanța de trimitere. Aceste dispoziții precizează că dreptul de a obține o remunerație echitabilă pentru închiriere nu poate face obiectul unei renunțări din partea autorilor.
- 103 Desigur, în cadrul Directivelor 92/100 și 2006/115, legiuitorul Uniunii a utilizat termenul „remunerație” în locul termenului „compensație” utilizat de Directiva 2001/29. Totuși, această noțiune de remunerație are de asemenea ca obiect instituirea unei indemnizații pentru autori, întrucât intervine pentru a compensa un prejudiciu cauzat acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 iunie 2011, VEWA, C-271/10, Rep., p. I-5815, punctul 29).

- 104 Or, astfel cum s-a arătat la punctele 84 și 85 din prezenta hotărâre, se consideră că legiuitorul Uniunii, cu ocazia adoptării Directivei 2001/29, a păstrat conceptele pentru protecția proprietății intelectuale elaborate în cadrul directivelor anterioare, cu condiția să nu se fi prevăzut altfel, în mod expres.
- 105 În speță, în ceea ce privește dreptul la compensație echitabilă care revine autorilor în temeiul excepției privind copia privată, nu rezultă din nicio dispoziție a Directivei 2001/29 că legiuitorul Uniunii ar fi avut în vedere posibilitatea beneficiarului dreptului menționat de a renunța la acesta.
- 106 În plus, Curtea a hotărât deja că, pentru a nu fi lipsite de orice efect util, dispozițiile articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 impun statului membru care a instituit excepția privind copia privată în dreptul intern o obligație de rezultat, în sensul că acest stat este ținut să asigure, în cadrul competențelor sale, perceperea efectivă a compensației echitabile destinate despăgubirii autorilor afectați pentru prejudiciul suferit (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iunie 2011, *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, Rep., p. I-5331, punctul 34). Or, impunerea, în sarcina statelor membre a unei astfel de obligații de rezultat de a percepe compensația echitabilă în beneficiul titularilor de drepturi se dovedește inconciliabilă din punct de vedere conceptual cu posibilitatea titularilor respectivi de a renunța la această compensație echitabilă.
- 107 Rezultă din toate cele de mai sus că dreptul Uniunii se opune unei dispoziții de drept intern care permite realizatorului principal al operei cinematografice să renunțe la dreptul său la o compensație echitabilă.
- 108 Cu atât mai mult, dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că nu lasă statelor membre posibilitatea de a institui o prezumție absolută de cesiune, în beneficiul producătorului operei cinematografice, a drepturilor la remunerație care revin realizatorului principal al operei menționate, întrucât o astfel de prezumție ar avea ca rezultat privarea acestuia din urmă de obținerea compensației echitabile prevăzute la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29. Or, astfel cum s-a arătat la punctul 100 din prezenta hotărâre, realizatorul principal, în calitate de titular al dreptului de reproducere, trebuie să primească în mod obligatoriu compensația menționată.
- 109 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a treia și la a patra întrebare adresate că dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că nu lasă statelor membre posibilitatea de a institui o prezumție de cesiune, în beneficiul producătorului operei cinematografice, a dreptului la compensație echitabilă care revine realizatorului principal al operei menționate, indiferent dacă prezumția respectivă este formulată cu caracter absolut sau dacă este posibilă o derogare de la aceasta.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 110 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) **Dispozițiile articolelor 1 și 2 din Directiva 93/83/CEE a Consiliului din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor norme referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu, pe de o parte, și cele ale articolelor 2 și 3 din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională coroborate cu articolele 2 și 3 din Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în**

domeniul proprietății intelectuale și cu articolul 2 din Directiva 2006/116/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe, pe de altă parte, trebuie interpretate în sensul că drepturile de exploatare a operei cinematografice precum cele în cauză în acțiunea principală (dreptul de reproducere, dreptul de difuzare prin satelit și orice alt drept de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului) revin de plin drept, direct și inițial, realizatorului principal. În consecință, aceste dispoziții trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale care atribuie drepturile de exploatare menționate, de plin drept și exclusiv, producătorului operei în cauză.

- 2) Dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că lasă statelor membre posibilitatea de a institui o prezumție de cesiune, în beneficiul producătorului operei cinematografice, a drepturilor de exploatare a operei cinematografice precum cele în cauză în acțiunea principală (dreptul de difuzare prin satelit, dreptul de reproducere și orice alt drept de comunicare publică prin punerea la dispoziția publicului), cu condiția ca o astfel de prezumție să nu aibă un caracter absolut care ar exclude posibilitatea ca realizatorul principal al operei menționate să încheie o convenție contrară.
- 3) Dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că, în calitate de autor al operei cinematografice, realizatorul principal al acesteia trebuie să beneficieze de plin drept, direct și inițial, de dreptul la compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în temeiul așa-numitei „excepții privind copia privată”.
- 4) Dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că nu lasă statelor membre posibilitatea de a institui o prezumție de cesiune, în beneficiul producătorului operei cinematografice, a dreptului la compensație echitabilă care revine realizatorului principal al operei menționate, indiferent dacă prezumția respectivă este formulată cu caracter absolut sau dacă este posibilă o derogare de la aceasta.

Semnături